
**ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ**

ՄԻՐՈ ԱՄԻՐԽԱՆՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության (06.12.2015թ. փոփոխություններով) 180-րդ հոդվածի 2-րդ մասում սահմանված է՝ «Համայնքը հանրային իրավունքի իրավաբանական անձ է», իսկ 189-րդ հոդվածի 3-րդ մասում սահմանված է, որ հանրային իրավունքի իրավաբանական անձ է նաև միջհամայնքային միավորումը: Բնական է, որ հանրային իրավունքի իրավաբանական անձի կատեգորիան չի կարող սահմանափակվել միայն այդ անձանցով: ՀՀ օրենսդրության մեջ դրա ամրագրումը պետք է հանգեցնի նաև դրանց տեսակների առավել ամբողջական սահմանմանը, որպիսիք, ըստ մեզ, պետք է համարվեն պետությունը, մունիցիպալ կազմավորումները, ՀՀ կենտրոնական բանկը, հիմնարկները (պետության կամ համայնքի հիմնադրած), ոչ առևտրային կազմակերպությունները (պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններ, պետական հիմնադրամներ, ինքնակարգավորվող կազմակերպություններ (մասնագիտական միություններ) և այլն):

Այս կազմակերպությունները (բացառությամբ հիմնարկների) ՀՀ քաղաքացիական իրավունքի սուբյեկտ են և մասնակցում են քաղաքացիական շրջանառությանը ոչ որպես հանրային իրավունքի իրավաբանական անձ (բացառությամբ համայնքի): Սակայն, հաշվի առնելով այն, որ շրջանառության մեջ է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 5-րդ իրավաբանական անձանց վերաբերող գլխում փոփոխություններ կատարելու մասին հայեցակարգը¹, որտեղ առաջարկվող փոփոխություններից է իրավաբանական անձանց՝ հանրայինի և մասնավորի դասակարգումը, անհրաժեշտ է քննարկման առարկա դարձել հանրային իրավունքի իրավաբանական անձանց՝ որպես նոր կատեգորիայի պատասխանատվության առանձնահատկությունները, քանի որ, ի տարբերություն մասնավոր իրավունքի իրավաբանական անձանց, նրանք ունեն մի շարք յուրահատկություններ:

Հանրային իրավունքի իրավաբանական անձ դիտարկվող կազմակերպությունների քաղաքացիաիրավական գույքային պատասխա-

¹ Տե՛ս «ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի փոփոխությունների հայեցակարգ», գլուխ 5՝ իրավաբանական անձինք, հեղ. Վ. Ավետիսյան, Դ. Մերոբյան, Եր., 2014, էլեկտրոնային ռեսուրս http://moj.am/storage/files/legal_acts/legal_acts_1656566421131_Iravabanakan_andinq.pdf (վերջին մուտք՝ 21.02.2019):

նատվության առանձնահատկությունները կքննարկենք՝ հաշվի առնելով ներկայիս կարգավորումները (երբ այս կազմավորումները օրենքի իմաստով չեն համարվում հանրային իրավունքի իրավաբանական անձեր), և կպարզենք, թե գործող կարգավորումները որքանով են բխում հանրային իրավունքի իրավաբանական անձանց պատասխանատվության առանձնահատկություններից:

Նախ և առաջ նշենք, որ գույքային շրջանառության մասնակցին քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության ենթարկելու հնարավորությունը պայմանավորված է նրա իրավասուբյեկտությամբ², իսկ դրա իրացման անհրաժեշտ պայման է սեփականության իրավունքը (գույքային առանձնացվածությունը)³: Պատասխանատվության մեխանիզմը կիրառելի կլինի, իսկ տուժողի գույքային շահերը կբավարարվեն միայն այն դեպքում, երբ իրավախախտը գույք ունենա, որի վրա կարող է բռնագանձում տարածվել: Դրա մասին են վկայում ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի (այսուհետ՝ Օրենսգիրք) մի շարք դրույթներ⁴: Հետևաբար, հանրային իրավունքի իրավաբանական անձանց պատասխանատվության առանձնահատկությունները վեր հանելու համար որոշ դեպքերում անհրաժեշտ է զուգահեռաբար վերլուծել նաև նրանց սեփականության իրավունքը:

Օրենսգրքի 130-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունը կամ համայնքն իր պարտավորություններով պատասխանատու է սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող գույքով: Այս ընդհանուր կանոնից բացառությունների սահմանումը պայմանավորված է որոշակի անձանց քաղաքացիաիրավական իրավասուբյեկտությամբ, որի հիմքը, ի տարբերություն իրավաբանական անձանց մեծ մասի, ոչ թե սեփականության իրավունքն է, այլ սահմանափակ իրային՝ լրիվ տնտեսավարման կամ օպերատիվ կառավարման իրավունքները: Հայաստանի Հանրապետության, ինչպես նաև համայնքի անունից իրենց գործողություններով գույքային և անձնական ոչ գույքային իրավունքներ ու պարտականություններ են ձեռք բերում ու իրականացնում պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները, որոնք չունեն իրավաբանական անձի կարգավիճակ, ինչպես նաև իրենց ամրակցված գույքի սեփականատեր չեն, որի պատճառով էլ պետությունը և համայնքը պատասխանատվություն են կրում իրենց մարմինների կամ պաշտոնատար անձանց ապօրինի գործողությունների համար: Ուստի Օրենսգրքի 1063-րդ հոդվածը սահմանում է, որ քաղաքացուն կամ իրավաբանական անձին պետական մարմինների, տեղական

² Տե՛ս **В. Д. Рудакова**. Гражданско-правовой статус публичных юридических лиц. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. М., 2014, էջ 196:

³ Տե՛ս **Грибанов В. П.** Юридические лица. М., 1961, էջ 8, **Тихомиров М. Ю.** Юридические лица: учебно-практическое пособие. М., 2003, էջ 5-7:

⁴ Տե՛ս «ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք (05.05.1998 թ.)», հոդվածներ 60, 130:

ինքնակառավարման մարմինների կամ դրանց պաշտոնատար անձանց ապօրինի գործողություններով (անգործությամբ)՝ ներառյալ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի՝ օրենքին կամ այլ իրավական ակտին չհամապատասխանող ակտ հրապարակելու հետևանքով պատճառված վնասը հատուցում է Հայաստանի Հանրապետությունը կամ համապատասխան համայնքը: Օրենսգիրքը պատճառված վնասի հատուցման պարտականություն է դնում պետության վրա նաև այն դեպքում, երբ վնասը պատճառվել է հետաքննության, նախաքննության մարմինների, դատախազության կամ դատարանի ապօրինի գործողություններով (հոդվ. 1064):

Ինչ վերաբերում է պետության կամ համայնքի հիմնադրած իրավաբանական անձանց պարտավորություններով պետության կամ համայնքի պատասխանատվությանը, ապա պետք է նշել, որ ընդհանուր կանոնի համաձայն՝ իրավաբանական անձի հիմնադիրը (մասնակիցը) պատասխանատու չէ իրավաբանական անձի, իսկ իրավաբանական անձը՝ իր հիմնադրի (մասնակցի) պարտավորությունների համար՝ բացառությամբ Օրենսգրքով կամ իրավաբանական անձի կանոնադրությամբ նախատեսված դեպքերի (հոդված 60, մաս 2): Ներկայումս նման բացառություններ են սահմանված լիակատար ընկերակցությունների (հոդված 83), բաժնետիրական ընկերությունների («Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 4-րդ մաս), ինչպես նաև տնտեսական ընկերությունների համար («Տնտեսական ընկերությունների մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 3-րդ մաս): Սակայն նման բացառությունների սահմանումը չի հակասում գույքային ինքնուրույն պատասխանատվություն կրելու էությանը, քանի որ անգամ այս դեպքերում պատասխանատվությունը կրում է իրավաբանական անձը, իսկ հիմնադիրների պատասխանատվությունը սուբսիդիար է կամ պայմանավորված է նրանց թերացումներով (օրինակ՝ սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունների դեպքում՝ ավանդն ամբողջությամբ չվճարելը):

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հանրային իրավունքի իրավաբանական անձանց նկատմամբ նույնպես որպես կանոն տարածվում են մասնավոր իրավունքի իրավաբանական անձանց վերաբերող նորմերը, և նրանք քաղաքացիաիրավական հարաբերություններին մասնակցում են այլ սուբյեկտների հետ հավասար հիմունքներով⁵, պետք է նշել, որ պետությունը կամ համայնքը իրենց հիմնադրած հանրային իրավունքի իրավաբանական անձանց պարտավորություններով նույնպես չեն կրում պատասխանատվություն, որն ընդհանուր առմամբ

⁵ Տե՛ս, օրինակ, «Гражданский кодекс Республики Молдова», հոդված 192, էլեկտրոնային ռեսուրս <http://lex.justice.md/ru/325085/>, «Гражданский кодекс Грузии», հոդված 24, մաս 3, էլեկտրոնային ռեսուրս <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/31702/75/ru/pdf> (վերջին մուտք՝ 03.03.2019):

պայմանավորված է իրավաբանական անձի այնպիսի հատկանիշներով, ինչպիսիք են նրա գույքային առանձնացվածության և ինքնուրույն գույքային պատասխանատվություն կրելու հատկանիշները: Հանրային իրավունքի իրավաբանական անձանց իրավասուբյեկտությունից արդեն իսկ բխում է ինքնուրույն գույքային պատասխանատվություն կրելու հնարավորությունը, որը նախատեսված է նաև արտասահմանյան մի շարք երկրների օրենսդրությունների մեջ: Օրինակ, Գերմանիայի քաղաքացիական օրենսգրքի 89-րդ հոդվածը նախատեսում է, որ 31-րդ պարագրաֆի դրույթները (ըստ որոնց՝ ասոցիացիան պատասխանատու է երրորդ անձանց պատճառված վնասի համար) տարածվում են հանրային իրավունքի կորպորացիաների, հիմնադրամների և հանրային հիմնարկների նկատմամբ՝ հաշվի առելով նրանց առանձնահատկությունները: Բրազիլիայի քաղաքացիական օրենսգրքի 43-րդ հոդվածը սահմանում է, որ ներքին հանրային իրավունքի իրավաբանական անձինք կրում են քաղաքացիական պատասխանատվություն իրենց այն գործակալների գործողությունների համար, որոնք վնաս կպատճառեն երրորդ անձանց⁶:

Ընդհանուր կանոնին համապատասխանող կարգավորումներ են նախատեսված «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքում (հովածներ 3, 7), «Հիմնադրամների մասին» ՀՀ օրենքում (հոդվ. 8), ինչպես նաև «Կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքում (հոդվ. 1): Սակայն, Օրենսգրքի 62-րդ հոդվածի համաձայն, հիմնարկի պարտավորությունների համար պատասխանատվություն է կրում այն ստեղծած իրավաբանական անձը. այսինքն՝ պետական հիմնարկի դեպքում՝ Հայաստանի Հանրապետությունը, համայնքային հիմնարկի դեպքում՝ համայնքը: Պետության կամ համայնքի փաստացի պատասխանատվությունը իր հիմնադրած հիմնարկների պարտավորությունների համար պայմանավորված է նրանով, որ հիմնարկներին ներկայումս տրված չէ իրավաբանական անձի կարգավիճակ, և նրանց գույքային հիմքը ոչ թե սեփականության իրավունքն է, այլ սահմանափակ իրային իրավունքները (օպերատիվ կառավարման իրավունք և լրիվ տնտեսավարման իրավունք): Ա. Իվանովը օպերատիվ կառավարման իրավունքի հիմնական հակասությունը տեսնում է այն բանում, որ տնտեսական տեսանկյունից գույքը, որը տրված է պետական ձեռնարկություններին և հիմնարկներին, նրանց համար համարվում է սեփական, իսկ գույքի նկատմամբ իրավունքը մոտ է սեփականության իրավունքին այն ժամանակ, երբ այդ գույքը քննարկվող սուբյեկտների համար իրավունքի տեսանկյունից համարվում է ուրիշինը⁷:

⁶ Տե՛ս «German Civil Code», էլեկտրոնային ռեսուրս https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p0263, «Codigo Civil Brasileiro» էլեկտրոնային ռեսուրս http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/LEIS/2002/L10406.htm (վերջին մուտք՝ 02.02.2019):

⁷ Տե՛ս **Иванов А. А.** Право собственности и товарно-денежные отношения. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Л., 1991, էջ 16:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ պետության կամ համայնքի հիմնադրած հիմնարկները դիտում ենք որպես հանրային իրավունքի իրավաբանական անձ, ուստի նրանց իրավասուբյեկտությունից պետք է բխի նաև իրենց ամրակցված գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունք ունենալը, որը բնորոշ է զարգացած իրավակարգերին: Ինչպես նշել է Վ. Դ. Ռուդակովան, պատասխանատվության լիարժեք մեխանիզմը պետք է հիմնվի քաղաքացիական շրջանառության մասնակցի գույքային առանձնացվածության վրա, որի հիմք կարող է լինել միայն սեփականության իրավունքը⁸: Չի կարելի թույլ տալ, որ մեկ ինքնուրույն սուբյեկտը ամբողջ ծավալով պատասխանատվություն կրի մեկ այլ ինքնուրույն սուբյեկտի պարտավորությունների համար:

Այսպիսով, պետք է արձանագրել, որ մեր կողմից հանրային իրավունքի իրավաբանական անձ դիտվող կազմակերպությունների մեծ մասի համար արդեն իսկ սահմանված է ինքնուրույն գույքային պատասխանատվություն կրելու հնարավորություն:

Մինևույն ժամանակ պետք է նշել, որ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի (այսուհետ՝ ՄԻԵԴ) դատական ակտերի ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս ասել, որ հանրային իրավունքի իրավաբանական անձանց գույքի անբավարարության դեպքում կարող է վրա հասնել հիմնադրի սուբսիդիար պատասխանատվությունը, որը պարտատերերին տալիս է լրացուցիչ երաշխիքներ:

Համաձայն Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի՝ պետությունը և համայնքը՝ որպես հանրային իշխանության հիմնական կրողներ, պատասխանատու են նաև իրենց հիմնադրած իրավաբանական անձանց (հանրային և մասնավոր) պարտավորությունների համար: Ընդ որում՝ ՄԻԵԴ-ը ուշադրություն չի դարձնում այն հանգամանքին, որ, ըստ ազգային օրենսդրության, պետությունը կամ համայնքը սուբսիդիար պատասխանատվություն չեն կրում իրենց հիմնադրած իրավաբանական անձանց պարտավորությունների համար⁹:

Եվրոպական դատարանը *Kunashko v. Russia* գործով նշել է, որ *երբ պարտապանը մասնավոր անձ կամ ընկերություն է, ընդհանուր կանոնի համաձայն՝ պետությունը անմիջականորեն պատասխանատու չէ անհատների կամ մասնավոր ընկերությունների պարտքերի համար, և Կոնվենցիայով ստանձնած պարտավորությունները սահմանափակվում են պարտատիրոջը անհրաժեշտ իրավական աջակցություն ցուցաբերելով, օրինակ՝ սնանկացման ընթացակարգերի միջոցով*¹⁰: Մեկ

⁸ Տե՛ս **В. Д. Рудакова**, նշվ. աշխ., էջ 199:

⁹ Տե՛ս, օրինակ, *Khachatryan v. Armenia*, 31761/04, ՄԻԵԴ 01.12.2009 թվականի վճիռը, էլեկտրոնային ռեսուրս [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["31761/04"\],"document_collectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-95905"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{); (վերջին մուտք՝ 29.02.2019):

¹⁰ Տե՛ս *Kunashko v. Russia*, 36337/03, ՄԻԵԴ 17/12/2009 թվականի վճիռը §§ 38-49, էլեկտրոնային ռեսուրս [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["36337/03"\],"document_collectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-96367"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{); (վերջին մուտք՝ 27.02.2019):

այլ գործով ՄԻԵԴ-ը նշել է, որ *պետությունը չի կարող ազատել իրեն պատասխանատվությունից՝ փոխանցելով իր լիազորությունները մասնավոր անձանց կամ անհատներին*¹¹:

Որոշելու համար, թե պետությունը արդյոք պատասխանատու կարող է լինել իր հիմնադրած իրավաբանական անձանց պարտավորությունների համար, ՄԻԵԴ-ը առանձնացնում է երկու կատեգորիա՝ «պետական մարմիններ» (“public authority”) և «պետական կազմակերպություններ» (“governmental organisation”): ՄԻԵԴ-ը սահմանում է, որ պետական մարմինների պարտավորությունների համար պետության պատասխանատվության պարտականությունը ակնհայտ է, այլ է հարցը պետական կազմակերպությունների դեպքում, որոնք ձևական առումով «պետական մարմիններ» չեն¹²:

Radio France and Others v. France (extracts) գործով Եվրոպական դատարանը նշել է որ՝ «պետական կազմակերպություն» կատեգորիան ներառում է իրավաբանական անձանց, որոնք մասնակցում են պետական լիազորությունների իրականացմանը կամ իրականացնում են հանրային գործառույթներ պետության հսկողության ներքո: Որպեսզի որոշակիացվի, թե իրավաբանական անձը, որը տարբերվում է տարածքային իշխանությունից, համարվում է պետական կազմակերպություն, թե ոչ, պետք է հաշվի առնել նրա իրավական կարգավիճակը և անհրաժեշտության դեպքում՝ նրա կարգավիճակից բխող իրավունքները, նրա գործունեության բնույթը և ոլորտը, ինչպես նաև հանրային իշխանություններից անկախության աստիճանը»¹³:

Միևնույն ժամանակ ՄԻԵԴ դատական ակտերի ուսումնասիրությունը վկայում է այն մասին, որ հանրային իրավունքի իրավաբանական անձինք ինքնաբերաբար պետական կազմակերպություններ չեն, և յուրաքանչյուր դեպքում պետք է քննարկման առարկա դառնա համապատասխան իրավաբանական անձի մոտ «պետական կազմակերպությունների» հատկանիշների առկայությունը կամ բացակայությունը¹⁴:

¹¹ Տե՛ս Costello-Roberts v. the United Kingdom, 13134/87, ՄԻԵԴ 25.03.1993 թվականի վճիռը, էլեկտրոնային ռեսուրս [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["Costello%20Roberts%20v.%20the%20United%20Kingdom"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-57804"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (վերջին մուտք՝ 27.02.2019):

¹² Տե՛ս Liseytseva and Maslov v. Russia, 39483/05 և 40527/10, ՄԻԵԴ 09.10.2014 թվականի վճիռը, էլեկտրոնային ռեսուրս [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"tabview":\["document"\],"itemid":\["001-146774"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (վերջին մուտք՝ 27.02.2019):

¹³ Radio France and Others v. France [Extracts], 53984/00, ՄԻԵԴ 23/09/2003 թվականի վճիռը, էլեկտրոնային ռեսուրս [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"tabview":\["document"\],"itemid":\["001-67328"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (վերջին մուտք՝ 27.02.2019):

¹⁴ Տե՛ս Consejo General de Colegios Oficiales de Economistas de España v. Spain, 26114/95 և 26455/95, Մարդու իրավունքների եվրոպական հանձնաժողովի 28.06.1995 թվականի որոշում, էլեկտրոնային ռեսուրս [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["26114/95"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{), The Holy Monasteries v. Greece, ՄԻԵԴ 09.12.1994 թվականի վճիռը, էլեկտրոնային ռեսուրս [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["The%20Holy%20Monasteries%20v.%20Greece"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (վերջին մուտք՝ 28.02.2019):

Պետական կազմակերպությունների պարտավորություններով պետության պատասխանատվությունը սահմանելու համար ՄԻԵԴ-ը հիմք է ընդունում երկու չափանիշ՝ *իրավաբանական անձի ինստիտուցիոնալ և գործառնության անկախությունը*: Իսկ պարզելու համար, թե արդյոք կազմակերպությունը ունի այդպիսի անկախություն, ՄԻԵԴ-ը, որպես կանոն, հաշվի է առնում հետևյալ հանգամանքները, որոնցից ոչ մեկը առանձին վերցրած որոշիչ չէ.

1. **կազմակերպության իրավական կարգավիճակը**. կազմակերպությունը գործում է հանրային¹⁵, թե՛ մասնավոր իրավունքի ներքո, կամ արդյոք կազմակերպությունը պետական մարմին է,

2. **կազմակերպության գործունեության բնույթը և ոլորտը**. կազմակերպությունը իրականացնում է հանրային գործառնությունե՛ր, թե՛ սովորական առևտրային գործունեություն, արդյոք ք գործունեություն է իրականացնում մենաշնորհային կամ պետական խիստ կարգավորման ոլորտում,

3. **կազմակերպության ինստիտուցիոնալ անկախությունը (պետական սեփականության չափը)**. ինչպիսի՞ն է կազմակերպության ֆինանսավորման աղբյուրը, որքա՞ն է իշխանության մարմինների մասնակցությունը դրա կանոնադրական կապիտալի մեջ, արդյոք ք կազմակերպությունը ֆինանսավորվում է պետական բյուջեից, արդյոք ք պետությունը կարող է գույքը փոխանցել այլ կազմակերպության,

4. **կազմակերպության գործառնության անկախությունը (պետության կողմից հսկողության և վերահսկողության չափը)**. արդյոք պետությունն է հիմնադրում, լուծարում և վերակազմակերպում ընկերությունը, արդյոք պետությունն է ղեկավարում կամ վերահսկում տվյալ ընկերությունը, ինչպե՞ս է իրականացվում կազմակերպության ղեկավարումը (արդյոք կառավարման մարմինները նշանակվում են պետության կողմից), որքա՞նով են կառավարման մարմինները անկախ իրենց գործունեության մեջ, կազմակերպությունը հաշվետո՞ւ է արդյոք պետական մարմնին, արդյոք պետությունը հաստատո՞ւմ է ընկերության կնքած գործարքները, արդյոք պետությանն է փոխանցվում տվյալ ընկերության ղեկավարումը, երբ ընկերությունը սնանկ է ճանաչվում, լուծարման դեպքում արդյոք պետությանն է անցնում գույքը¹⁵:

Այսպիսով, պետք է արձանագրել, որ *հանրային իրավունքի իրավաբանական անձինք կրում են ինքնուրույն գույքային պատասխա-*

¹⁵ Sté u Lisianskiy v. Ukraine, 17899/02, ՄԻԵԴ 04.04.2006 թվականի վճիռը, էլեկտրոնային ռեսուրս [\(վերջին մուտք՝ 21.02.2019\):](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

նատվություն, իսկ Եվրոպական դատարանի պրակտիկան առաջնորդվում է այն բանով, որ պետությունը, ինչպես նաև համայնքը պատասխանատու են իրենց հիմնադրած պետական կազմակերպություն համարվող հանրային իրավունքի իրավաբանական անձանց պարտավորությունների համար, եթե հանրային իրավական կազմավորումը չի ապացուցի այդ սուբյեկտների ինստիտուցիոնալ և օպերատիվ անկախությունը:

Բանալի բառեր - *պետական մարմիններ, իրավաբանական անձ, հանրային իրավունքի իրավաբանական անձ, հանրային իրավունքի իրավաբանական անձանց պատասխանատվություն*

СИРО АМИРХАНИЯН – Гражданско-правовая ответственность юридических лиц публичного права. – Законодательство РА де-факто устанавливает структуру юридических лиц публичного права, включая в их число общины и межобщинные союзы. Однако в статье утверждается, что виды юридических лиц публичного права не ограничиваются этим; к их числу принадлежат также государство, муниципальные образования, Центральный банк, публичные учреждения и некоммерческие организации. Статья посвящена исследованию гражданско-правовой ответственности юридических лиц публичного права на основе армянского, зарубежного и прецедентного права ЕСПЧ.

Ключевые слова: *государственные органы, юридическое лицо, юридическое лицо публичного права, ответственность юридических лиц публичного права*

SIRO AMIRKHANYAN – Civil Liability of Legal Entities of Public Law. – Legislation of RA de facto establishes the structure of legal entities of public law, indicating that communities and inter-communal unions are legal entities of public law. However, the author finds that the types of legal entities of public law are not limited to this and include municipal institutions, the Central Bank of Armenia, public institutions and non-profit organizations. The article is devoted to the study of civil liability of legal entities of public law on the basis of Armenian, foreign law, as well as case law of the ECHR.

Key words: *state bodies, legal entity, legal entity of public law, liability of legal entities of public law*

Ներկայացվել է՝ 20.03.2019, գրախոսվել է՝ 27.03.2019, ընդունվել է տպագրության՝ 19.04.2019